

ΗΜΕΡΕΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ

days of greek music creation

Επιστημονική ημερίδα

«Όψεις Ελληνικής Μουσικής Δημιουργίας: Γεφυρώνοντας Παραδόσεις»

με την υποστήριξη του ΕΛΚΕ - Α.Π.Θ.

20 Μαΐου 2024

Πατριαρχικό Ίδρυμα Πατερικών Μελετών - Αμφιθέατρο
Μονή Βλατάδων

Φεστιβάλ
ΗΜΕΡΕΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑΣ

Επιστημονική ημερίδα
«Όψεις Ελληνικής Μουσικής Δημιουργίας:
Γεφυρώνοντας Παραδόσεις»

20 Μαΐου 2024

Πατριαρχικό Ίδρυμα Πατερικών Μελετών - Αμφιθέατρο
Μονή Βλατάδων

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ της ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΗΜΕΡΙΔΑΣ
Θεοδώρα Ιορδανίδου, Χρύσα Σκαρλάτου,
Γιώργος Σακαλλιέρος

ΚΑΛΙΤΕΧΝΙΚΗ & ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ του ΦΕΣΤΙΒΑΛ
Μαρία Αλεξάνδρου, Δημήτρης Παπαγεωργίου,
Γιώργος Θέμελης

Στο πλαίσιο του 2ου Φεστιβάλ «Ημέρες Ελληνικής Μουσικής Δημιουργίας» που διοργανώνει το Τμήμα Μουσικών Σπουδών Α.Π.Θ., από τις 20 Μαΐου έως τις 5 Ιουνίου 2024 σε χώρους και ιστορικά τοπίοσημα της Θεσσαλονίκης, εντάσσεται και η παρούσα επιστημονική ημερίδα, η οποία μάλιστα αποτελεί και την εναρκτήρια εκδήλωσή του. Όπως αναφέρεται και στον τίτλο, σκοπός της ημερίδας είναι να γεφυρώσει επιστημολογικά φαινομενικά ετερογενείς μουσικές παραδόσεις, οι οποίες, ωστόσο, εκφράζουν, συνεκτικά, συγγενείς όψεις της ελληνικής μουσικής ζωής και δημιουργίας μέσα στους αιώνες.

Έτσι, η ημερίδα χωρίζεται σε τρεις βασικές ενότητες. Η πρώτη συνεδρία είναι αφιερωμένη στη χειρόγραφη παράδοση, τη μελοποιία και τις εξηγητικές πρακτικές της ψαλτικής τέχνης, ως πεδίου της Βυζαντινής μουσικολογικής έρευνας. Οι ομιλίες αφορούν πηγές της ψαλτικής τέχνης, τόσο στην Ελλάδα (Λέσβο) όσο και το εξωτερικό (ουκρανικά χειρόγραφα) καθώς και εξηγητικές όψεις σε μελοποιήσεις των Αγίου Ιωάννου Κουκουζέλη και Κωνσταντίνου Πρωτοψάλτου, με την συμμετοχή των Ε. Γιαννόπουλου, Υ. Ignatenko, Δ. Σπανουδάκη και Χ. Ιωαννίδη.

Στη δεύτερη συνεδρία, παρουσιάζονται ιστοριογραφικές και διακαλλιτεχνικές όψεις του σύγχρονου ελληνικού πολιτισμού, που, αν και εκ πρώτης όψεως μοιάζουν να αφορούν στον μεγαλύτερο βαθμό στην ελληνική πρωτοπορία μετά το 1950, εντούτοις απεικονίζουν πλευρές της που διασυνδέονται με άλλα είδη της ελληνικής μουσικής παράδοσης. Έτσι, συναντούμε τη συνεργασία του συνθέτη Μιχάλη Αδάμη, ο οποίος γεφύρωσε τη βυζαντινή μουσική με την ηλεκτρονική μουσική και τα σύγχρονα ιδιώματα, με τη Χορωδία του Μουσικού Τμήματος της Πανεπιστημιακής Φοιτητικής Λέσχης του Α.Π.Θ. και τον διευθυντή της, Γιάννη Μάντακα, το ζωηρό ενδιαφέρον των Ελλήνων συνθετών για την έντεχνη ανάπλαση λαϊκότροπων ιδιωμάτων (το νανούρισμα στον Α. Ευαγγελάτο και το μοιρολόι στον Θ. Αντωνίου), ιστοριογραφικές – διακαλλιτεχνικές προσεγγίσεις οι οποίες ξεετάζουν ιδέες και τρόπους έκφρασης της ελληνικής μεταπολεμικής

πρωτοπορίας μέσα στο πολιτισμικό περιβάλλον όπου αυτή αναπτύχθηκε (και με έμφαση στη σχέση αρχιτεκτονικής – μουσικής, μέσα από τους Κ. Δοξιάδη, Α. Λογοθέτη και Γ. Γ. Παπαϊωάννου), αλλά και μεταγενέστερες ποικιλόμορφες εκφάνσεις μουσικής ζωής και δημιουργίας στο ρευστό ιδεολογικό και πολιτισμικό γίγνεσθαι της περιόδου από το 1980 μέχρι τη σημερινή εποχή. Συμμετέχουν οι Σ. Γεροθανάση, Χ. Σκαρλάτου, Κ. Τσούγκρας, Κ. Χάρδας και Γ. Σακαλλιέρος.

Η ημερίδα ολοκληρώνεται με τη στρογγυλή τράπεζα «Σύγχρονο ρεπερτόριο για φλάουτο – εθνογραφικές και αναλυτικές συνιστώσες», η οποία εδράζεται χρονικά στο σήμερα και γεωγραφικά στη Θεσσαλονίκη, παρουσιάζοντας συνθέτες που ζουν και δραστηριοποιούνται στην πόλη και το έργο τους, μέσα από ένα δημιουργικό διεπιστημονικό διάλογο που θέτει μεθοδολογικά εργαλεία από τους χώρους των κοινωνικών επιστημών, της ιστορικής έρευνας και της μουσικής πράξης. Η Δ. Ιορδανίδου στο διπλό ρόλο της μουσικολόγου και της ερμηνεύτριας φιλοξενεί τους συνθέτες G. Šmite, Δ. Παπαγεωργίου και Κ. Τσούγκρα, χαρτογραφώντας μία ερευνητική διαδρομή από την ερμηνεία προς τη συνθετική και την προσυνθετική διαδικασία τριών έργων τους για σόλο φλάουτο, ολοκληρώνοντάς την καλλιτεχνικά, με ένα σολιστικό ρεσιτάλ που τα περιλαμβάνει (μαζί με έργα των Θ. Αντωνίου και Γ. Σακαλλιέρου).

Οι ποικιλόμορφες, ετερογενείς, αλλά και ταυτόχρονα συγγενείς ψηφίδες που προστίθενται στη διαδρομή του μακρού ιστορικού παρελθόντος της ελληνικής μουσικής δημιουργίας, αποτελούν ταυτόχρονα και όψεις των πολλαπλών υφολογικών και εκφραστικών εκφάνσεών της, και η παρούσα επιστημονική, αλλά και καλλιτεχνική, ημερίδα του Τμήματος Μουσικών Σπουδών Α.Π.Θ. έχει ως στόχο να τις αναδειξει και να τις επικοινωνήσει στο ευρύτερο κοινό της πόλης.

Γιώργος Σακαλλιέρος

Επιστημονική Ημερίδα

«Όψεις Ελληνικής Μουσικής Δημιουργίας: Γεφυρώνοντας Παραδόσεις»

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΗΜΕΡΙΔΑΣ

- 14:45 - 15.00 Έναρξη της ημερίδας – χαιρετισμοί
- 15.00 - 16.40 **Συνεδρία I: Ψαλτική τέχνη: χειρόγραφη παράδοση, μελοποιία, εξηγητικές πρακτικές**
Προεδρεύουσα: Μαρία Αλεξάνδρου
- 15.00-15.20 Εμμανουήλ Γιαννόπουλος: Και πάλι στις πηγές της ψαλτικής τέχνης. Μουσικά χειρόγραφα στην Λέσβο
- 15.20-15.40 Yevgeniya Ignatenko: Όψεις της ελληνικής μουσικής σε ουκρανικά χειρόγραφα του τέλους 16ου-18ου αιώνα
- 15.40-16.00 Δημοσθένης Σπανουδάκης: Η οικογένεια του Γ' ήχου στο Μαθηματάριο μέσα από τις μελοποιήσεις του Αγίου Ιωάννου Κουκουζέλη
- 16.00-16.20 Χρυσοβαλάντης Ιωαννίδης: Η εξηγητική και διαποικιλματική γραπτή παράδοση του Χερουβικού του Κωνσταντίνου Πρωτοψάλτου σε ήχο Α'
- 16.20-16.40 Ερωτήσεις, συζήτηση
- 16.40-17.00 Διάλειμμα
- 17.00-19.10 **Συνεδρία II: Ιστοριογραφικές και διακαλλιτεχνικές προσεγγίσεις του νεότερου ελληνικού μουσικού πολιτισμού**
Προεδρεύων: Δημήτρης Παπαγεωργίου
- 17.00-17.20 Σταματία Γεροθανάση: Νανούρισμα αρ. 2 για φωνή και πιάνο του Αντίοχου Ευαγγελάτου: ένα έντεχνο τραγούδι που προσομοιάζει σε δημοτικό νανούρισμα
- 17.20-17.40 Χρύσα Σκαρλάτου: Η πολυετής και γόνιμη συνεργασία του συνθέτη Μιχάλη Αδάμη και του διευθυντή της Χορωδίας του Μουσικού Τμήματος της Πανεπιστημιακής Φοιτητικής Λέσχης του Α.Π.Θ. Γιάννη Μάντακα

- 17.40-18.00 Κώστας Τσούγκρας: Τα μοιρολόγια για σόλο όργανα του Θόδωρου Αντωνίου και η σχέση τους με το ελληνικό παραδοσιακό μοιρολόγι
- 18.00-18.20 Κώστας Χάρδας: Η «πόλη του μέλλοντος» του Κωνσταντίνου Δοξιάδη και ο ελληνικός μουσικός μοντερνισμός των δεκαετιών του 1960 και 1970
- 18.20-18.40 Γιώργος Σακαλλιέρος: Από τον Ψυχρό Πόλεμο έως τον Covid19: πολιτιστική πολιτική, ιστοριογραφικός κανόνας και μετασχηματισμοί του στην ελληνική μουσική ζωή και δημιουργία (1950-2020)
- 18.40-19.10 Ερωτήσεις, συζήτηση
- 19.10-19.30 Διάλειμμα
- 19.30-20.20 **Στρογγυλή Τράπεζα: Σύγχρονο ρεπερτόριο για φλάουτο – εθνογραφικές και αναλυτικές συνιστώσες**
Συντονιστής: Γιώργος Σακαλλιέρος
Συμμετέχουν: Θεοδώρα Ιορδανίδου, Κώστας Τσούγκρας, Gundega Šmite και Δημήτρης Παπαγεωργίου
- 20.20-20.30 Διάλειμμα
- 20.30-21.00 **Ρεσιτάλ με έργα για σόλο φλάουτο**
Θόδωρος Αντωνίου, Lament for Michelle (1988)
Κώστας Τσούγκρας, Lament for Theodore (2020)
Γιώργος Σακαλλιέρος, Σονατίνα (1994)
Gundega Šmite, Dreamworks Insomnium (2024)
Δημήτρης Παπαγεωργίου, Waiting long enough for our last breath... για μπάσο φλάουτο (2024)
Σολίστ: Θεοδώρα Ιορδανίδου

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ

Εμμανουήλ Γιαννόπουλος: Και πάλι στις πηγές της ψαλτικής τέχνης. Μουσικά χειρόγραφα στην Λέσβο

Τα ψαλτικά χειρόγραφα αποτελούν την μεγάλη και κρίσιμη για την μουσικολογική έρευνα και για το ρεπερτόριο πηγή της ψαλτικής. Το γεγονός αυτό αναδείχτηκε με λαμπρό τρόπο τις τελευταίες δεκαετίες με τους πλούσιους καρπούς που έδωσαν οι αναλυτικοί κατάλογοι των τόμων αυτών και η επακολουθούσα πολυεπίπεδη βαθύτερη αξιοποίηση του υλικού το οποίο διασώζουν. Στην παρούσα εισήγηση, η οποία βασίζεται σε επιτόπια έρευνα, θα γίνει μια παρουσίαση των σχετικών χειρογράφων τα οποία σώζονται στο νησί της Λέσβου σε τρεις άξονες:

- Παλαιότερες έρευνες
- Η σημερινή εικόνα του ψαλτικού υλικού
- Μουσικολογικές και μουσικές παρατηρήσεις

Yevgeniya Ignatenko: Όψεις της ελληνικής μουσικής σε ουκρανικά χειρόγραφα του τέλους 16ου – 18ου αιώνα

Τα μέλη που συνοδεύονται με την ένδειξη 'ελληνικό' (грецкиѣ, по грецкы) έχουν εμφανιστεί στα ουκρανικά εκκλησιαστικά μουσικά βιβλία στον 16ο-17ο αι. και διατηρούνται σε λειτουργικό ρεπερτόριο μέχρι το τέλος του 18ου αι. Τα μέλη αυτά ενσωματώθηκαν στην ουκρανική παράδοση και άλλαξαν μορφή. Η μελωδία είναι μεταγραμμένη στην τετραγωνική σημειογραφία του Κιέβου. Το ελληνικό κείμενο διατηρείται, αλλά αποδίδεται με το κυριλλικό αλφάβητο.

Μέχρι σήμερα εμείς καταφέραμε να ταυτίσουμε ένα σημαντικό αριθμό των 'ελληνικών' μελών. Τα ουκρανικά χειρόγραφα περιέχουν τα καλοφωνικά έργα των διάσημων βυζαντινών συνθετών (Ιωάννου του Γλυκέος, Ιωάννου του Κλαδά, Μανουήλ του Χρυσάφη). Συγκριτική μελέτη των ελληνικών μελών καταγραμμένων με την τετραγωνική σημειογραφία του Κιέβου, με την μεσοβυζαντινή σημειογραφία και της Νέας Μεθόδου, έδειξε ότι στα ουκρανικά χειρόγραφα βρίσκονται οι εξηγήσεις των παλαιών μελών.

Δημοσθένης Π. Σπανουδάκης: Η οικογένεια του Γ' ήχου στο Μαθηματάριο μέσα από τις μελοποιήσεις του Αγίου Ιωάννου Κουκουζέλη

Στην παρουσίαση εξετάζεται η οικογένεια του Γ' ήχου της Βυζαντινής Μουσικής, όπως αυτή αναδεικνύεται και εκφράζεται μέσα από τις μελοποιήσεις του Αγίου Ιωάννου Κουκουζέλη σε αργά μαθήματα του ρεπερτορίου του Μαθηματαρίου. Πιο συγκεκριμένα, προσεγγίζονται μελοποιήσεις στη μεσοβυζαντινή σημειογραφία μέσα από χειρόγραφα μεγάλης σημασίας για το υπό μελέτη ρεπερτόριο, όπως το χειρόγραφο Ζακύνθου 7 (15ος αι. αυτόγραφο του Γρ. Μπούνη Αλυάτη - Alexandru 2020) και το Ιβήρων 1120 (έτ, 1458, αυτόγραφο του Μανουήλ Χρυσάφη – Στάθης 2015), αντιπαραβολικά με τις αντίστοιχες εξηγήσεις στη

νεοβυζαντινή σημειογραφία από τον Χουρμούζιο Χαρτοφύλακα (αρχές 19ου αι. – Στάθης 2016). Πραγματοποιούνται και περιγράφονται αναλύσεις σε μικροδομικό, μεσοδομικό και μακροδομικό επίπεδο, εστιάζοντας κυρίως, αφενός στους δομικούς φθόγγους της παλαιάς καταγραφής, αφετέρου στην ανάπτυξή τους κατά την τέχνη και τεχνική της εξήγησης στην νέα γραφή. Σε μικροδομικό επίπεδο, πλέον της διερεύνησης των δομικών φθόγγων, εξετάζονται αναλυτικά και τα σημάδια τροπικής βαρύτητας (διπλή, δύο απόστροφοι σύνδεσμοι, κράτημα, απόδεσμα και θέση ισότητας – Σπανουδάκης 2012).

Χρυσοβαλάντης Ιωαννίδης: Η εξηγητική και διαποικιλματική γραπτή παράδοση του Χερουβικού του Κων/ντίνου Πρωτοψάλτου σε ήχο Α'

Η γραπτή παράδοση του μέλους της ενδιάμεσης οκτάηχης στάσης των Χερουβικών του Κων/ντίνου Πρωτοψάλτου περιλαμβάνει δύο κύριες εξηγητικές εκδοχές. Από αυτές ιδιαίτερη περίπτωση αποτελεί η καταγραφή του Στεφάνου Λαμπαδαρίου κατά την προφορική παράδοση του δασκάλου του Κων/ντίνου, η οποία παρουσιάζει μεγάλο βαθμό απόκλισης τόσο σε εξηγητικό, όσο και σε διαποικιλματικό επίπεδο σε σχέση με την αντίστοιχη του Γρηγορίου Πρωτοψάλτου.

Συγκεκριμένα η σημειογραφική παράσταση του μέλους του Χερουβικού του Α' ήχου ποικίλει από τη συνοπτικότερη ή πλατύτερη καταγραφή επιμέρους μοτίβων μέχρι και την μερική ή τελεία διαφοροποίηση της μελωδικής πορείας εκτενών τμημάτων της σύνθεσης, ενώ χαρακτηριστικός είναι ο έντονα προφορικός χαρακτήρας του εξηγητικού ύφους του Στεφάνου Λαμπαδαρίου. Αφετέρου η δευτερεύουσα εκδοχή του Χουρμούζιου Χαρτο-φύλακος παρουσιάζει ενδιαφέρον μόνο στο τμήμα του ύμνου που ψάλλεται μετά την Μεγάλη Είσοδο, με την ενσωμάτωση του αντίστοιχου τμήματος των «μέγιστων» Χερουβικών του Κων/ντίνου Πρωτοψάλτου, με παράλληλη παράλειψη του εκτενούς Κρατήματός, καθώς και εκτεταμένη διαφοροποίηση κυρίως ως προς την εξηγητική του προσέγγιση.

Σταματία Γεροθανάση: Νανούρισμα αρ. 2 για φωνή και πιάνο του Αντίοχου Ευαγγελάτου: ένα έντεχνο τραγούδι που προσομοιάζει σε δημοτικό νανούρισμα

Η παρουσίαση αφορά στο φωνητικό έργο του Αντίοχου Ευαγγελάτου και πιο συγκεκριμένα στη σχέση λόγου και μουσικής στο *Νανούρισμα αρ. 2* για φωνή και πιάνο. Αρχικά δίνονται πληροφορίες για τη ζωή και την εκπαίδευση του συνθέτη πριν την οριστική εγκατάστασή του στην Αθήνα ενώ γίνεται σύντομη αναφορά στην πολύπλευρη δράση του ως μαέστρου, εκπαιδευτικού και συνθέτη. Στη συνέχεια παρατίθενται τα έργα φωνητικής μουσικής και ακολουθεί μουσικοποιητική ανάλυση του *Νανουρίσματος αρ. 2*. Ο Ευαγγελάτος, στηριζόμενος σε δημοτική ποίηση, με ανεπιτήδευτη λιτότητα και οικονομία συνθετικών μέσων δημιουργεί ένα έντεχνο τραγούδι που προσομοιάζει σε δημοτικό νανούρισμα. Η ανάλυση των μουσικών παραμέτρων σκοπό έχει να αναδείξει την πρόθεση του συνθέτη να γεφυρώσει το παρελθόν με το παρόν μέσω της ελληνικής δημοτικής παράδοσης και να συνδεθεί με τις κατευθύνσεις της Εθνικής Σχολής.

Χρύσα Σκαρλάτου: Η πολυετής και γόνιμη συνεργασία του συνθέτη Μιχάλη Αδάμη και του διευθυντή της Χορωδίας του Μουσικού Τμήματος της Πανεπιστημιακής Φοιτητικής Λέσχης του Α.Π.Θ. Γιάννη Μάντακα

Η παρούσα ανακοίνωση αποτελεί διεύρυνση της διατριβής της Χρύσας Σκαρλάτου και πραγματεύεται τη πολύχρονη συνεργασία και φιλία του συνθέτη Μιχάλη Αδάμη (1929-2013) με τον Γιάννη Μάντακα (1932-1998), τον δραστήριο διευθυντή της Χορωδίας του Μουσικού Τμήματος της Πανεπιστημιακής Φοιτητικής Λέσχης του Α.Π.Θ. από το 1953 έως το 1992. Ο πρωτοποριακός Έλληνας συνθέτης Μιχάλης Αδάμης επιχείρησε μέσω των έργων του τη γεφύρωση της βυζαντινής και δημοτικής παράδοσης με τη δυτικοευρωπαϊκή μουσική με ποικίλους τρόπους, κάποιες φορές ενσωματώνοντας παράλληλα τη χρήση νέων τεχνοτροπιών/τεχνολογιών της εποχής ή/και συνδυάζοντας τη μουσική με άλλες μορφές τέχνης.

Η καλή συνεργασία που ανέπτυξε με τον Γιάννη Μάντακα, ώθησε τον Αδάμη να του εμπιστευτεί τις πρώτες εκτελέσεις χορωδιακών έργων του, αλλά και να συνθέσει έργα ειδικά για τη Χορωδία του Μουσικού Τμήματος της Πανεπιστημιακής Φοιτητικής Λέσχης του Α.Π.Θ. (κάποιες φορές μετά από παραγγελία του Μουσικού Τμήματος). Το δε Μουσικό Τμήμα της Πανεπιστημιακής Φοιτητικής Λέσχης του Α.Π.Θ. πρόβαλε το έργο του συνθέτη τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό, μέσω των διοργανώσεων συναυλιών και χορωδιακών φεστιβάλ αλλά και μέσω των συμμετοχών της χορωδίας σε αντίστοιχες ελληνικές και διεθνείς εκδηλώσεις και μουσικές συναντήσεις.

Κώστας Τσούγκρας: Τα μοιρολόγια για σόλο όργανα του Θόδωρου Αντωνίου και η σχέση τους με το ελληνικό παραδοσιακό μοιρολόγι

Το ελληνικό παραδοσιακό μοιρολόγι έχει μια εντυπωσιακά μεγάλη ιστορία, η οποία φτάνει μέχρι την αρχαία Ελλάδα. Ως ένα σημαντικό στοιχείο της νεοελληνικής ηθογραφίας, αποτελεί συχνά πηγή έμπνευσης για σύγχρονους συνθέτες από τον χώρο της έντεχνης μουσικής. Ο Θόδωρος Αντωνίου έχει συνθέσει μια σειρά από σολιστικά έργα με τίτλο «*Lament for...*», αφιερωμένα στη μνήμη στενών φίλων ή συναδέλφων του που έφυγαν από τη ζωή απροσδόκητα ή τραγικά, σχεδόν όλα βασισμένα σε ένα ελληνικό παραδοσιακό μοιρολόγι.

Η παρούσα εργασία επιχειρεί την ανάλυση τριών από τα μοιρολόγια αυτά, και συγκεκριμένα των: *Lament for Michelle* (1988, για φλάουτο, στην μνήμη της Michelle Sahn), *Lament for Manos* (1995, για κλαρινέτο, στην μνήμη του Μάνου Χατζιδάκι) και *Lament for John* (2003, για κόρνο, στην μνήμη του John Daverio). Οι αναλύσεις επικεντρώνονται στον τρόπο με τον οποίο οι τροπικές δομές που απορρέουν από το παραδοσιακό μοιρολόγι αποδίδουν το φθογγικό υλικό των έργων μέσω μετασχηματισμού, μεταφοράς και θραυσματοποίησης, καθώς και στη δημιουργία της μουσικής μορφής μέσω της ανάπτυξης μουσικών χειρονομιών, κορυφώσεων και δραματικών εκτονώσεων.

Κώστας Χάρδας: Η «πόλη του μέλλοντος» του Κωνσταντίνου Δοξιάδη και ο ελληνικός μουσικός μοντερνισμός των δεκαετιών του 1960 και 1970

Ο μουσικολόγος, πιανίστας και αρχιτέκτονας Γιάννης Γ. Παπαϊωάννου (1915-2000), ο οποίος έπαιξε καταλυτικό ρόλο στη διάδοση, ανάπτυξη και θεσμοποίηση του μουσικού μοντερνισμού στον ελληνικό χώρο, υπήρξε στενός συνεργάτης του αρχιτέκτονα Κωνσταντίνου Δοξιάδη (1913-1975). Ο τελευταίος (μαζί με τον Παπαϊωάννου) διαμόρφωσε την έννοια της «πόλης του μέλλοντος» (την οποία αρχικά ονόμασε Δυνάπολη και στη συνέχεια Οικουμενόπολη) πάνω στην ιδέα της συνεχούς δυναμικής οικιστικής «ανάπτυξης, αλλαγής και κινητικότητας» και σε ένα σχέδιο «το οποίο είναι ‘ανθρώπινο’ και παγκόσμιο στη σύλληψή του, αλλά ‘τοπικό’ στην έκφρασή του» δίνοντας έμφαση «στην επιστρωμάτωση των παραδόσεων» (Mahsud 2006). Η παρούσα ανακοίνωση συζητά τη διάδραση των ιδεών αυτών με χαρακτηριστικά του ελληνικού μουσικού μοντερνισμού, όπως την ιδέα της συνεχούς οργανικής μουσικής ανάπτυξης και συνοχής, την έμφαση στον ανθρώπινο παράγοντα, και τις ποικίλες αναφορές σε παραδόσεις. Ως μελέτες περίπτωσης εξετάζονται τα έργα γραφικής παρτιτούρας του Ανέστη Λογοθέτη (1921-1994) *Δυνάπολη* και *Απολλώνιον* (πρόκειται για αναφορά στον ομώνυμο οικισμό που σχεδίασε και, εν μέρει, υλοποίησε ο Δοξιάδης στο Πόρτο-Ράφτη Αττικής). Οι αναλυτικές παρατηρήσεις αναδεικνύουν πώς οι ιδέες που βρίσκονται στη βάση της έννοιας της πόλης του μέλλοντος του Δοξιάδη συζητούν σε βάθος με οργανωτικές αρχές των συγκεκριμένων μουσικών έργων του Λογοθέτη.

Η παρούσα μελέτη εντάσσεται σε ένα μεγαλύτερο πλαίσιο έρευνας στο πώς η ιστορική ελληνική μουσική πρωτοπορία συζήτησε με ιδέες, εκφραστικούς τόπους και ιδέες του πολιτισμικού περιβάλλοντος μέσα στο οποίο αναπτύχθηκε.

Γιώργος Σακαλλιέρος: Από τον Ψυχρό Πόλεμο έως τον Covid19: πολιτιστική πολιτική, ιστοριογραφικός κανόνας και μετασχηματισμοί του στην ελληνική μουσική ζωή και δημιουργία (1950-2020)

Κατά τις τελευταίες δεκαετίες, η εγχώρια μουσικολογική κοινότητα έχει καταφέρει να αναδείξει με επιτυχία ποικιλόμορφες όψεις της νεότερης ελληνικής μουσικής ζωής και δημιουργίας μέσα από προσεγγίσεις ιστορικού, αναλυτικού, διεπιστημονικού, διακαλλιτεχνικού, αισθητικού, ιδεολογικού ή/και κριτικού χαρακτήρα, χωρίς πάντα να αποφεύγονται συμβάσεις στη διαμόρφωση του εκάστοτε επιστημολογικού πλαισίου. Η έρευνα και καταγραφή της μουσικής ιστορίας στον ελλαδικό χώρο δημιούργησε, μέσα στα χρόνια, οριοθετήσεις μεταξύ τοπικών μουσικών παραδόσεων, σχολών, στυλ, ειδών και ρεπερτορίου, παράγοντας έτσι γεωγραφικούς, χρονολογικούς ή τυπολογικούς περιορισμούς.

Η παρούσα ομιλία επανεξετάζει τον ιστοριογραφικό κανόνα στην ελληνική μουσική, υπό την οπτική γωνία μιας περιπτωσιολογικής χρονοπεριοδολόγησης για την περίοδο 1950-2020. Οι ποικιλόμορφες εκφάνσεις της μεταπολεμικής μουσικής ζωής και δημιουργίας εξετάζονται τόσο στο πλαίσιο της υπέρβασης των οριοθετήσεων μεταξύ κέντρου και

περιφέρειας στην ευρωπαϊκή μουσική παράδοση του 20ού αιώνα, όσο και υπό το πλαίσιο των ρευστών κοινωνικών, ιδεολογικών και πολιτισμικών ιδιαιτεροτήτων που συνυπάρχουν στον ελλαδικό χώρο κατά το δεύτερο μισό του 20ού και τις αρχές του 21ου αιώνα. Όψεις της εσωτερικής πολιτιστικής πολιτικής, ως αποτέλεσμα διεθνών σχέσεων, οικονομικών συνθηκών, ή ακόμη και μίας πρόσφατης πανδημίας, συνεξετάζονται με ζητήματα μουσικής ταυτότητας, καλλιτεχνικών ρευμάτων και αξιών, δημιουργικής παραγωγής και θεσμών, με στόχο την ανάδειξη μιας συμπεριληπτικής και κριτικής ανάγνωσης της εγχώριας μουσικής ιστοριογραφίας και των προσώπων που τη διαμορφώνουν, μετά το 1950.

Στρογγυλή τράπεζα: Σύγχρονο ρεπερτόριο για φλάουτο – εθνογραφικές και αναλυτικές συζητήσεις

Με επιδίωξη την ώσμωση της μουσικής πράξης με σύγχρονες θεωρητικές αρχές και επιστημολογικές προσεγγίσεις από τον χώρο των κοινωνικών επιστημών, η σολίστ φλάουτου, μεταδιδακτορική ερευνήτρια και διδάσκουσα του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του ΑΠΘ, Θεοδώρα Ιορδανίδου, συντονίζει την στρογγυλή τράπεζα όπου συνδιαλέγεται με την συνθέτρια Gundega Šmite και τους συνθέτες Δημήτρη Παπαγεωργίου και Κώστα Τσουγκρά. Στον διάλογο ανάμεσα στην σολίστ και τους συνθέτες, μέσα από την χρήση μεθοδολογικών εργαλείων της ποιοτικής έρευνας και της εθνογραφίας, όπως η προφορική αφήγηση, η ποιοτική συνέντευξη και το a/r/tography, επιχειρείται να χαρτογραφηθεί μία ερευνητική διαδρομή από την ερμηνεία προς την συνθετική και την προσυνθετική διαδικασία των τριών έργων για σόλο φλάουτο: *Lament for Theodore*, *Dreamworks Insomnium* και *Waiting long enough for our last breath....* Στο ρεσιτάλ που ακολουθεί παρουσιάζονται τα έργα αυτά πλαισιωμένα από άλλα σύγχρονων Ελλήνων συνθετών.

Με κοινή συνισταμένη ότι οι παραπάνω δημιουργοί ζουν και δραστηριοποιούνται στην Θεσσαλονίκη, αποτελώντας, ταυτόχρονα, εκπροσώπους διαφορετικών γενεών και στυλιστικών κατευθύνσεων, τόσο στη συζήτηση όσο και στη μετέπειτα στην απόδοση των έργων τους επιχειρείται να παρουσιαστούν μικρο-ιστορίες αντιθετικές ή και ενίοτε συγκλίνουσες μεταξύ τους, εστιάζοντας σε ζητήματα μορφής, περιεχομένου, υφής. Η ανάδειξη καινοτομιών της σύγχρονης σημειογραφίας, οι διευρυμένες τεχνικές για φλάουτο και το ερευνητικό ενδιαφέρον από οργανολογικής πλευράς που προσδίδουν τα δύο διαφορετικά φλάουτα, in do και μπάσο, εμπλουτίζουν τη συζήτηση. Σε αυτή την παρουσίαση όψεων της σύγχρονης έντεχνης συνθετικής παραγωγής της Θεσσαλονίκης ενθαρρύνεται η συμμετοχή του κοινού από την ευρύτερη κοινότητα της πόλης και όχι μόνο από τον περιορισμένο και περισσότερο «κλειστό» ακαδημαϊκό χώρο του πανεπιστημίου.

Ρεσιτάλ με έργα σύγχρονης ελληνικής δημιουργίας
για σόλο φλάουτο

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Θόδωρος Αντωνίου, *Lament for Michelle* (1988)

Κώστας Τσούγκρας, *Lament for Theodore* (2020)

Γιώργος Σακαλλιέρος, *Σονατίνα* (1994)

Gundega Šmite, *Dreamworks Insomnium* (2024)

Δημήτρης Παπαγεωργίου, *Waiting long enough for our last breath...* (2024)
για μπάσο φλάουτο

Σολίστ: Θεοδώρα Ιορδανίδου

Η επιστημονική ημερίδα «Όψεις Ελληνικής Μουσικής Δημιουργίας: Γεφυρώνοντας παραδόσεις» φιλοξενεί το ρεσιτάλ της Θεοδώρας Ιορδανίδου με έργα σύγχρονων Ελλήνων συνθετών για σόλο φλάουτο. Γνωστά, λιγότερο γνωστά έργα και μία πρώτη εκτέλεση αποτελούν το πρόγραμμα αυτού του ρεσιτάλ, στο οποίο εν πολλοίς απεικονίζονται πτυχές της σύγχρονης συνθετικής παραγωγής της Θεσσαλονίκης. Αρχικά παρουσιάζεται το *Lament for Michelle* του Θόδωρου Αντωνίου, σύνθεση του 1988, αφιερωμένη στη μνήμη της Αμερικανίδας φλαουτίστας και συνεργάτιδας του συνθέτη στην Βοστώνη, Michelle Sahn. Ο Αντωνίου συνήθιζε να γράφει θρηνητικά έργα στη μνήμη συνεργατών και φίλων του ενσωματώνοντας σε αυτά θεματικό υλικό από μοιρολόγια, εν προκειμένω από το θρηνητικό τραγούδι της Πελοποννήσου, *Αχ, πού πας ασήμι να χαθείς*. Στη μνήμη του Αντωνίου και περίπου ενάμισι χρόνο μετά τον θάνατό του, το καλοκαίρι του 2020, ο Κώστας Τσούγκρας γράφει το *Lament for Theodore* επηρεασμένος από τα *Lament* που ο πρώτος είχε συνθέσει. Τα δύο αφιερωματικά μοιρολόγια χαρακτηρίζονται από ιδιαίτερη εσωτερικότητα και πληθώρα εκφραστικών μέσων ενσωματώνοντας μοντέρνες τεχνικές για φλάουτο. Στο ρεσιτάλ παρουσιάζονται διαδοχικά με σκοπό να φανεί η συσχέτισή τους αναφορικά με τη χρήση και τον μετασχηματισμό του παραδοσιακού μουσικού υλικού, τις κορυφώσεις και την αποφόρτιση των εντάσεων.

Ακολουθεί η διμερής σύνθεση του Γιώργου Σακαλλιέρου, *Σονατίνα*, ένα από τα νεανικά τονικά έργα του συνθέτη με σαφή τροπικά στοιχεία, γραμμένο στην Θεσσαλονίκη το 1995. Τα δύο τμήματα της Σονατίνας, *Ballade* 1994 και *Quasi Rondo* παρουσιάζουν ποικίλες αντιθέσεις, ως προς το tempo, τη φόρμα, την φραστική, τη διάθεση. Έτσι, τον αφηγηματικό χαρακτήρα (*Meditativo*) και τις καταστάσεις αναμονής της *Ballade*, διαδέχεται το ζωηρότερο και με εμφανές το χορευτικό στοιχείο και τα απαιτητικότερα τεχνικά περάσματα, *Quasi Rondo*. Τα δύο τελευταία έργα του ρεσιτάλ ανήκουν στην πλέον σύγχρονη συνθετική δημιουργία της Θεσσαλονίκης, μιας και γράφτηκαν στις αρχές του 2024. Στο *Dreamworks insomnia* της Gundega Šmite, Λετονής συνθέτριας εγκατεστημένης στην Θεσσαλονίκη κατά τα τελευταία 20 χρόνια, το φλάουτο μέσα από τη χρήση διευρυμένων τεχνικών καλείται να αποδώσει διαφορετικά στάδια και καταστάσεις της ανθρώπινης συνειδητότητας, μεταβάσεις από το ασυνείδητο στο συνειδητό και από την κατάσταση του ύπνου σε ανεπιθύμητη αϋπνία. Τέλος, στο *Waiting long enough for our last breath...* του Δημήτρη Παπαγεωργίου, έργο με επιρροές από την ταινία *Le grand bleu* (Το απέραντο γαλάζιο), το μπάσο φλάουτο ωθείται στα όριά του τόσο ως προς το τονικό εύρος, την απόδοση ποικίλων αρθρώσεων και μοντέρνων τεχνικών. Παράλληλα, απαιτούνται ιδιαίτερα μεγάλα αποθέματα αναπνοής και ευρύτατο φάσμα δυναμικών και ηχοχρωμάτων, προκειμένου να αναδειχθούν οι αντιθέσεις, οι κορυφώσεις και οι εκτονώσεις του έργου.

Θεοδώρα Ιορδανίδου

ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑ

Η **Σταματία Γεροθανάση** είναι μουσικολόγος και λυρική τραγουδίστρια, επίκουρη καθηγήτρια στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Α.Π.Θ. Τα ερευνητικά ενδιαφέροντα και οι δημοσιεύσεις της εστιάζουν στον τομέα της φωνητικής μουσικής (όπερα, οπερέτα, μουσικό θέατρο, έντεχνο τραγούδι, Lied) με έμφαση στη νεοελληνική φωνητική μουσική δημιουργία και στη γνωσιακή ανάλυση του λιμπρέτου και της μουσικής (music cognition). Εργασίες της έχουν δημοσιευθεί σε συλλογικούς τόμους, επιστημονικά περιοδικά και πρακτικά συνεδρίων. Το 2022 εκδόθηκε η αγγλόγλωσση μονογραφία της με τίτλο *A Multimodal Approach to the Study of Opera in Aribert Reimann's Medea*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing (<https://www.cambrid- gescholars.com/product/978-1-5275-8110-4>).

Ο **Εμμανουήλ Στ. Γιαννόπουλος** είναι αναπληρωτής καθηγητής του Τμήματος Μουσικών Σπουδών της Σχολής Καλών Τεχνών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης («Βυζαντινή Μουσικολογία με εξειδίκευση στην Ψαλτική Τέχνη»). Είναι συγγραφέας πολλών επιστημονικών βιβλίων, άρθρων, μελετών, καταλόγων χειρογράφων ψαλτικής και είναι επίσης τακτικός εισηγητής σε διεθνή μουσικολογικά και άλλα συνέδρια στην Ελλάδα και στο εξωτερικό, όπου δίνει σχετικές διαλέξεις και οργανώνει σεμινάρια εκμάθησης της ψαλτικής. Το κύριο βάρους της επιστημονικής του έρευνας δίδεται, αφενός στην χειρόγραφη παράδοση της Ψαλτικής (από τη συστηματική μελέτη της οποίας προκύπτουν πλήθος στοιχείων για την ιστορία, τις μεγάλες μορφές, την μορφολογία, την θεωρία, την εξέλιξη και διάδοση, κ.ά. της σπουδαίας αυτής τέχνης), αφετέρου στην σχέση λόγου και μέλους και στην λειτουργική επιτέλεση του εκκλησιαστικού μέλους. Περισσότερα στοιχεία βλ. στην ιστοσελίδα: <https://mangian.webpages.auth.gr>.

Η **Yevgeniya Ignatenko** σπούδασε στην Ουκρανία (Εθνική Μουσική Ακαδημία «Τσαϊκόφσκι» της Ουκρανίας) και στην Ελλάδα (Λυκούργος Αγγελόπουλος, Μαρία Αλεξάνδρου). Έλαβε το Διδακτορικό δίπλωμά της το 2006. Από το 2002 διδάσκει στην Εθνική Μουσική Ακαδημία «Τσαϊκόφσκι» της Ουκρανίας, όπου υπηρετεί σήμερα ως επίκουρη καθηγήτρια. Το 2007-2008 και το 2014-2015 έλαβε υποτροφία από το Ίδρυμα Αλέξανδρος Σ. Ωνάσης. Είναι μέλος της Διεθνούς Μουσικολογικής Εταιρείας (Study Group Music of the Christian East and Orient) και της Ομάδας Παλαιογραφίας Βυζαντινής Μουσικής 'Χρυσορρήμων' του Τ.Μ.Σ. του Α.Π.Θ. Ήταν επιστημονική σύμβουλος του εργαστηρίου "Musica sacra Ukraina" (2020, <http://lab.openopera.com.ua>). Ετοίμασε την έκδοση ουκρανικών χορωδιακών έργων του 17ου και 18ου αιώνα "Partesny Concertos of the 17th-18th centuries from the Kyiv Collection" (σε συνεργασία με τη Νίνα Γεράσιμοβα-Περσίντσκα, Κίεβο, 2006) και έχει γράψει πάνω από 50 επιστημονικά άρθρα.

Η **Θεοδώρα Ιορδανίδου** (PhD, MMus, BMus) είναι Α' Κορυφαία φλαουτίστα στη Φιλαρμόνια Ορχήστρα Αθηνών, μεταδιδακτορική ερευνήτρια και διδάσκουσα στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του ΑΠΘ. Στα ερευνητικά της ενδιαφέροντα ανήκουν η ιστοριογραφία και η διδακτική του φλάουτου στις ευρωπαϊκές σχολές και στον ελλαδικό χώρο από τον 19ο έως τον 21ο αιώνα και η σύζευξη της μουσικής πράξης και ερμηνείας με πεδία των κοινωνικών επιστημών: έρευνα δια μέσου τέχνης, εθνογραφία και a/r/tography (artist/

researcher/teacher). Έχει πραγματοποιήσει ανακοινώσεις σε συνέδρια υπό την αιγίδα της Ελληνικής και της Διεθνούς Μουσικολογικής Εταιρείας, ενώ άρθρα της έχουν δημοσιευθεί σε συλλογικούς τόμους, επιστημονικά περιοδικά και πρακτικά συνεδρίων. Ως σολίστ, μέλος συνόλων μουσικής δωματίου και συμφωνικών ορχηστρών έχει συνεργαστεί με κορυφαίους μαέστρους, όπως οι Riccardo Muti και Christoph Eschenbach. Έχει εμφανιστεί σε σημαντικές αίθουσες και φεστιβάλ στην Ελλάδα και το εξωτερικό (Meistersingerhalle, MMA, Solitär Mozarteum, ΚΠΙΣΝ, Ηρώδειο, ΜΜΘ, Φεστιβάλ Ραβέννας, Φεστιβάλ Αθηνών, Στέγη) και έχει συμπράξει με τις Κρατικές Ορχήστρες Αθηνών και Θεσσαλονίκης, την Ορχήστρα της ΕΛΣ, την Συμφωνική Ορχήστρα της Νυρεμβέργης, την Φιλαρμονική του Bad Reichenhall, το Ensemble Resonanz. Έλαβε Α' και Β' βραβεία σε διαγωνισμούς φλάουτου και κατά τις οκταετείς σπουδές της στο Λουξεμβούργο και την Γερμανία υπήρξε υπότροφος της DAAD, του κληροδοτήματος «Αλεξάνδρα Τριάντη», του Ιδρύματος Ωνάση, μεταξύ άλλων. Η έρευνα της διδακτορικής διατριβής της χρηματοδοτήθηκε από το ΙΚΥ. (<https://www.theodora-iordanidou.com>)

Ο Χρυσοβαλάντης Ιωαννίδης (MSc, PhD) γεννήθηκε στην Θεσσαλονίκη το 1977 και είναι πτυχιούχος του τμήματος Φιλολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Α.Π.Θ. Είναι κάτοχος Πτυχίου και Διπλώματος της Βυζαντινής μουσικής, Μεταπτυχιακού και Διδακτορικού διπλώματος με ειδίκευση στην Βυζαντινή Μουσικολογία από το τμήμα Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας του Α.Π.Θ., καθώς και επιμορφωτικών σεμιναρίων σχετικά με την Παιδαγωγική της Μουσικής και την Εκπαίδευση ευρύτερα. Εργάζεται ως μόνιμος καθηγητής Βυζαντινής και Ελληνικής Παραδοσιακής Μουσικής στο Μουσικό Σχολείο της Καβάλας. Έχει διδάξει στο Δημοτικό Ωδείο Καβάλας και στο Ωδείο Ανατολικής Μακεδονίας και υπηρετεί ως Πρωτοψάλτης του Μητροπολιτικού Ναού Αγίου Νικολάου Ελευθερουπόλεως. Είναι ιδρυτής και συντονιστής του Βυζαντινού Χορού Ν. Καβάλας «Συνηχούντες» (πρώην Βυζαντινός Χορός Καβάλας), με ευρύ λειτουργικό, πολιτιστικό και δισκογραφικό έργο και μέλος του μουσικού σχήματος «Αίολος». Επίσης έχει ηχογραφήσει αδημοσίευτα βυζαντινά και μεταβυζαντινά μέλη της Κυριακής της Ορθοδοξίας και της Πεντηκοστής, καθώς και Ακολουθίες Αγίων και ποικίλες ψαλτικές συνθέσεις. Τέλος, έχει πραγματοποιήσει περί τις είκοσι εισηγήσεις σε Επιστημονικά Συνέδρια με αντικείμενο την Ψαλτική Τέχνη και την Παιδαγωγική της Μουσικής και έχει δημοσιεύσει άρθρα και μελέτες μουσικολογικού, λειτουργικού και ψαλτικού περιεχομένου σε επιστημονικά περιοδικά. Επίσης έχει λάβει μέρος ως Ειδικός Επιστήμονας στο πλαίσιο της Πράξης του Ινστιτούτου Εκπαιδευτικής Πολιτικής «ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ (Σχολείο 21ου αιώνα)-Νέο Πρόγραμμα Σπουδών». Από τον Μάρτιο του έτους 2022 εκπονεί τριετή μεταδιδακτορική έρευνα στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Α.Π.Θ. με υπεύθυνο Καθηγητή τον κ. Εμμανουήλ Γιαννόπουλο με θέμα «Η Πατριαρχική Ψαλτική Τέχνη κατά τον ΙΘ' αιώνα».

Ο Δημήτρης Παπαγεωργίου σπούδασε σύνθεση στο Πανεπιστήμιο Μουσικής του Γκκρατς και ολοκλήρωσε τις διδακτορικές του σπουδές στο Πανεπιστήμιο της Αϊόβας. Έχει εμφανιστεί σε δεκάδες φεστιβάλ, συνέδρια σύγχρονης μουσικής και συναυλίες σε περισσότερες από 60 πόλεις στον κόσμο σε χώρες όπως η Αυστρία, Γερμανία, Ελβετία, Γαλλία, Ιταλία, Ολλανδία, Ισπανία,

Φινλανδία, Ρωσία, Αρμενία, Ελλάδα, Κύπρος, Σερβία, Κροατία, Τουρκία, Ιράν, Ν. Κορέα, Αργεντινή, και σε πολλές πολιτείες των Η.Π.Α. Έχει συνεργαστεί με σύνολα όπως Arditti String Quartet, Klang- forum Wien, Sonar quartet, Asianart Ensemble, Interface,, Reconsil, Zeitfluss, Airborne Extended, Studio Dan, Trio ArtResonanz, Pro Arte Chor Graz, Proxima Centauri, Ensemble Il Suono Giallo, Bremer Schlagzeugensemble, Ensemble Et Cetera, Oerknal, UMS & JIP, Ensemble Assonance, Κρατική Ορχήστρα Θεσσαλονίκης, Συμφωνική Ορχήστρα της Ραδιοφωνίας Αθηνών, dissonart, Trio IAMA, duo Goliardi, κ.λπ. Είναι καλλιτεχνικός συν-διευθυντής του outHEAR New Music Week, μια εβδομάδα σύγχρονης μουσικής που γίνεται στη Λάρισα με τη συνεργασία του Klangforum της Βιέννης, του Πανεπιστημίου Μουσικής του Γκκρατς, του Τμήματος Μουσικών Σπουδών Α.Π.Θ. και του Δήμου Λαρισαίων. Είναι συν-διευθυντής του Φεστιβάλ Ημέρες Ελληνικής Μουσικής Δημιουργίας του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Α.Π.Θ. Είναι καλλιτεχνικός σύμβουλος και μέλος της οργανωτικής επιτροπής του Διεθνούς Φεστιβάλ Ηλεκτρονικής Μουσικής της Τεχεράνης. Έχει διδάξει master classes σύνθεσης ως προσκεκλημένος καλλιτέχνης στο Πανεπιστήμιο Μουσικής του Αννόβερου και του Γκκρατς, όπως και στα τμήματα μουσικής των πανεπιστημίων της Αϊόβας, Νεβάδας, Τεχεράνης, και Bilgi της Κωνσταντινούπολης, καθώς και στη Δήλια Ακαδημία για τη Νέα Μουσική, το Tara Festival της Αργεντινής, το Φεστιβάλ Atemporanea του Μπουένος Άιρες και το Διεθνές Φεστιβάλ Ηλεκτρονικής Μουσικής της Τεχεράνης, ενώ από το 2019 διδάσκει ανελλιπώς στο outHEAR New Music Week. Είναι αναπληρωτής καθηγητής σύνθεσης στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Α.Π.Θ.

Ο **Γιώργος Σακαλλιέρος** είναι καθηγητής ιστορικής μουσικολογίας του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, με έμφαση στη μελέτη της νεοελληνικής μουσικής (19ος-20ος αι.). Είναι διδάκτωρ του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Αθηνών (2005), αριστούχος απόφοιτος του αντίστοιχου Τμήματος του Α.Π.Θ. (1996), καθώς και διπλωματούχος σύνθεσης, ανωτέρων θεωρητικών (τάξη Α. Μπαλτά) και κιθάρας από το Ωδείο Μουσικό Κολλέγιο Θεσσαλονίκης. Έχει πραγματοποιήσει επιστημονικές ανακοινώσεις σε διεθνή συνέδρια μουσικολογίας και ελληνικής φιλολογίας, στην Ελλάδα και το εξωτερικό, και έχει εκτενή αριθμό ελληνικών και ξενόγλωσσων επιστημονικών δημοσιεύσεων, καθώς και συνεργασιών με το Grove Music Online. Είναι συγγραφέας των βιβλίων *Όψεις του μουσικού μοντερνισμού στον ελληνικό 20ό αιώνα. Πρόσωπα, ρεύματα, έργα, θεσμοί* (Αθήνα: Κάλλιπος, Ανοιχτές Ακαδημαϊκές Εκδόσεις, 2023)· *Dimitri Mitropoulos and His Works in the 1920s The Introduction of Musical Modernism in Greece* (Athens: Hellenic Music Centre, 2016 – Βραβείο Μουσικολογικού Συγγράμματος 2018 της Ένωσης Ελλήνων Θεατρικών και Μουσικών Κριτικών) και *Γιάννης Κωνσταντινίδης (1903-1984). Ζωή, έργο και συνθετικό ύφος* (Θεσσαλονίκη: University Studio Press, 2010). Συμμετέχει σε εθνικά ερευνητικά προγράμματα και σε δράσεις διασύνδεσης του πανεπιστημίου με την κοινωνία. Το συνθετικό του έργο περιλαμβάνει πάνω από 35 τίτλους. Έλαβε το Α΄ Βραβείο του 1ου Πανελληνίου Διαγωνισμού Σύνθεσης “Δημήτρης Δραγατάκης” (Ένωση Ελλήνων Μουσουργών, 2003). Είναι τακτικό μέλος της Διεθνούς Μουσικολογικής Εταιρείας (IMS), της Ένωσης Ελλήνων Μουσουργών και ιδρυτικό μέλος της Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρείας.

Η **Χρύσα Σκαρλάτου** είναι μεταδιδακτορική ερευνήτρια του Τμήματος Μουσικών Σπουδών της Σχολής Καλών Τεχνών του Α.Π.Θ. στον τομέα της ιστορικής μουσικολογίας, με έμφαση στη νεοελληνική μουσική. Είναι επίσης απόφοιτος και διδάκτωρ του ίδιου τμήματος. Έχει συμμετάσχει ως εισηγήτρια σε διεθνή και ελληνικά επιστημονικά και παιδαγωγικά συνέδρια, έχει δημοσιεύσει άρθρα σε διεθνή και ελληνικά περιοδικά και συλλογικούς τόμους και έχει δώσει ομιλίες σε ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές εκπομπές, με θέματα που σχετίζονται με τη μουσική της Θεσσαλονίκης κατά τον 19ο και 20ο αιώνα. Έχει υπάρξει μέλος οργανωτικών και κριτικών επιτροπών επιστημονικών συνεδρίων, καθώς και συντάκτης κειμένων για προγράμματα της Συμφωνικής Ορχήστρας του Δήμου Θεσσαλονίκης και της Κρατικής Ορχήστρας Θεσσαλονίκης. Είναι μέλος της Ελληνικής Μουσικολογικής Εταιρείας και της International Musicological Society. Έχοντας λάβει επίσης θεατρική αγωγή, η Χ. Σκαρλάτου έχει εμφανιστεί με θεατρικά σχήματα στη Θεσσαλονίκη και σε άλλες πόλεις της Βόρειας Ελλάδας. Από τον Ιούλιο του 2024 εργάζεται ως διευθύντρια σε σχολείο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στη Θεσσαλονίκη, έχοντας υπάρξει για πολλά χρόνια καθηγήτρια μουσικής και έχοντας εκπονήσει με την ιδιότητα της εκπαιδευτικού πολλά πολιτιστικά και παιδαγωγικά προγράμματα, καθώς και προγράμματα e twinning και Eras- mus. Είναι ιδρυτικό μέλος του Δικτύου Σχολείων «Αστερισμός των Μουσών».

Η **Gundega Šmite** (1977) γεννήθηκε στη Ρίγα της Λετονίας. Είναι κάτοχος διδακτορικού διπλώματος στις τέχνες από τη Λετονική Μουσική Ακαδημία. Έχει συμμετάσχει στα εργαστήρια εργαστήρια σύνθεσης του Centre Acanthes παρακολουθώντας masterclasses με τους Salvatore Sciarrino, Fa- bio Nieder, Philippe Hurel, Oskar Strasnoy και Unsuk Chin. Από το 2008 διδάσκει σε masterclasses σύνθεσης για νέους συνθέτες στη Sigulda και τη Madona (Λετονία) ενώ από το 2007 διδάσκει στη Λετονική Μουσική Ακαδημία JVLMA (Jaseps Vitols Music Academy, Riga). Από το 2009 έως το 2012 κατείχε θέση προέδρου στην Ένωση Λετονών Συνθετών. Έχει κερδίσει πολυάριθμα βραβεία και αναγνωρίσεις για το έργο της, μεταξύ των οποίων το φεστιβάλ Culturescapes International (Ελβετία) και το Latvian Grand Music Award (2019). Έργα της έχουν παρουσιαστεί μεταξύ άλλων από τις χορωδίες του Βερολίνου, της Σουηδικής και της Λετονικής Ραδιοφωνίας, τους BBC Sing- ers, το κουαρτέτο σαξοφώνων της Στοκχόλμης, το Ensemble Lucilin (Βέλγιο), το BIT20 (Νορβηγία) και το Percussions des Strasbourg (Γαλλία) στα φεστιβάλ Klangspuren, Time of Music, Baltic Sea Festival και Sounds New. Τα τελευταία χρόνια ζει και εργάζεται στη Θεσσαλονίκη.

Ο **Δημοσθένης Σπανουδάκης** σπούδασε στο Μουσικό Γυμνάσιο-Λύκειο Θεσσαλονίκης. Πήρε πτυχίο και δίπλωμα Βυζαντινής Μουσικής (2006 & 2009) και πτυχίο αντίστιξης (2007), Το 2008 αποφοίτησε από το Τμήμα Μουσικών Σπουδών (Τ.Μ.Σ.) του Α.Π.Θ. Έλαβε μεταπτυχιακό στην Βυζαντινή Μουσικολογία (Θεολογική Σχολή, Α.Π.Θ., 2012) ως υπότροφος του Ιδρύματος Κρατικών Υποτροφιών και είναι διδάκτορας του Τ.Μ.Σ του Α.Π.Θ. από το 2018. Συμμετέχει ως εισηγητής σε διεθνή μουσικολογικά και ιατρικά συνέδρια. Εργάζεται ως καθηγητής μουσικής στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Είναι μέλος της Ομάδας Παλαιογραφίας

Βυζαντινής Μουσικής από το 2006 (Τ.Μ.Σ., Α.Π.Θ.) και γραμματέας της Ένωσης για τη Μελέτη της Μουσικής των Βαλκανίων της Διεθνούς Μουσικολογικής Εταιρείας από το 2019. Το 2019 δίδαξε το μάθημα Βυζαντινή Μουσικολογία στη Θεολογική Σχολή του Α.Π.Θ., ενώ κατά τα ακαδημαϊκά έτη 2022-2023 και 2023-2024 δίδαξε ως επισκέπτης καθηγητής στο Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Κύπρου και στο Τ.Μ.Σ. του Α.Π.Θ.

Ο Κώστας Τσούγκρας (γ. 1966) ξεκίνησε τις μουσικές του σπουδές στο Βόλο (ακορντεόν και θεωρητικά) και τις συνέχισε στη Θεσσαλονίκη (δίπλωμα σύνθεσης στην τάξη του Χρ. Σαμαρά). Είναι απόφοιτος του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου, στο οποίο και ολοκλήρωσε τη διδακτορική του διατριβή πάνω στην ανάλυση των 44 Παιδικών κομματιών για πιάνο του Γ. Κωνσταντινίδη. Είναι καθηγητής συστηματικής μουσικολογίας και μουσικής θεωρίας/ ανάλυσης στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του ΑΠΘ και καθηγητής θεωρητικών και σύνθεσης στο Κρατικό Ωδείο Θεσσαλονίκης. Μουσικολογικές εργασίες του έχουν παρουσιαστεί σε ελληνικά και διεθνή συνέδρια και έχουν εκδοθεί σε επιστημονικά περιοδικά (*Musicae Scientiae*, *JNMR*, *Music Perception*, *JIMS*, Πολυφωνία, Μουσικολογία, κ.α.) και κεφάλαια συλλογικών τόμων (*Routledge*, *Springer*, *Grove Music Online*, κ.α.). Έργα του έχουν παρουσιαστεί στην Ελλάδα και στο εξωτερικό από καταξιωμένους μουσικούς ή σύνολα (Κρατική Ορχήστρα Θεσσαλονίκης, Νέο Ελληνικό Κουαρτέτο, *dissonART*, *Piandaemonium*, *Norbotten NEO*, κ.α.), έχουν εκδοθεί από την *Panas Music* και έχουν δισκογραφηθεί από την *IRIDA Classical* και τη *Phasma Music*. Είναι μέλος της Ένωσης Ελλήνων Μουσουργών, την οποία και εκπροσώπησε στις *World Music Days* της *ISCM* το 2012 (Βέλγιο) και το 2019 (Εσθονία).

Ο Κώστας Χάρδας είναι αναπληρωτής καθηγητής στο Τμήμα Μουσικών Σπουδών του ΑΠΘ. Σπούδασε πιάνο και μουσικολογία στην Ελλάδα και στην Αγγλία. Ερευνητικά και εκπαιδευτικά ενδιαφέροντα: μουσική ανάλυση και θεωρία, ελληνική μουσική, μουσική του 19ου αιώνα έως σήμερα, ερευνητική προσέγγιση στη μουσική εκτέλεση. Κείμενά του έχουν δημοσιευθεί στην Ελλάδα (Μουσείο Μπενάκη, *Studio University Press*, κ.ά.) και στο εξωτερικό (*Oxford University Press*, *Cambridge Scholar Press*, *Routledge*, *Bloomsbury Academic*, κ.ά.). Στις δραστηριότητές του περιλαμβάνονται διαλέξεις για τα Τμήματα Ελληνικών Σπουδών των πανεπιστημίων *Columbia* (το 2014) και *Harvard* (το 2019). Αυτή την περίοδο ολοκληρώνει δύο βιβλία για τη δράση Κάλλιπος (ανοιχτές ακαδημαϊκές εκδόσεις): ένα για την ελληνική μουσική του 20ού αιώνα και ένα για τη μουσική μορφολογία και τη σχέση της με την αισθητική. Ως πιανίστας εμφανίζεται στην Ελλάδα και στο εξωτερικό (Λονδίνο, Νέα Υόρκη, Πράγα, κ.α.). Είναι μέλος των συνόλων *Piandaemonium* (12 πιανίστες – 6 πιάνο), *Alter Sonus* (κόρνο, τσέλο, πιάνο) και του Τρίο με τον Απόλλωνα Γραμματικόπουλο (βιολί) και την Ήβη Παπαθανασίου (τσέλο). Ηχογραφήσεις: “*In the Depth of the Looking Glass*” (*Naxos*, 2013), “*The American Album*” (*Centaur Records*, 2016), “*Γιώργος Σισιλιάνος: Επετειακή Ηχογράφηση*” (*Ίριδα Classical*, 2016). Το CD για την εταιρεία *Naxos* βραβεύτηκε το 2014 από την Ένωση Ελλήνων Κριτικών Μουσικής και Θεάτρου.

σκανάρετε τον κώδικα QR
για να επισκευτείτε την
ιστοσελίδα του φεστιβάλ